

१. परिचय:

धनकुटा नगरपालिका पूर्वी नेपालको महाभारत पर्वत श्रेणीमा अवस्थित एक सुन्दर नगरी हो । धनकुटाको नामाकरण सम्बन्धमा विभिन्न भनाइहरु पाइन्छन्, जस्तै, वर्तमान कागते भन्ने ठाउँमा ठूलो पोखरी थियो र यस पोखरीको दुवैतिर अग्ला अग्ला डाँडाहरु रहेका छन् । ती डाँडाहरुलाई धान कुट्ने ढिकीको खाँवा र पोखरीलाई ओखल जस्तो देखिने भएकोले मानिसहरुले “यो त धान कुट्ने ठाउँ पो रहेछ, यसलाई धानकुटा भन्नु पर्‍यो” भन्नु थालियो र विस्तारै धनकुटामा परिणत भएको हो भनिन्छ । त्यस्तै गरी, सत्रौँ शताब्दी भन्दा अघि धनकुटाको अस्तित्व नभएपनि नेपाल तिब्बत युद्धका सैनिक तथा व्यापारीहरुलाई खाद्यान्न तराईबाट सिमानासम्म लैजान धेरै टाढा हुने भएकोले यस ठाउँबाट धान कुटेर लैजाने गरिएकोले धानकुटा भन्न थालिएको र विस्तारै धानकुटाबाट धनकुटा भएको हो भन्ने जनश्रुती पनि पाइन्छ ।

राणाकालमा धनकुटा गौँडाको रूपमा चिनिने यो नगर पञ्चायतकालमा आएर पूर्वाञ्चल विकास क्षेत्रको क्षेत्रीय सदरमुकामको रूपमा विकास भएको थियो । २०३५ सालमा तत्कालिन सरकारले नगर पञ्चायत घोषणा गरेको थियो । २०४६ को प्रजातन्त्रको पुनर्स्थापना पश्चात नगरपालिकामा परिणत भएको हो । धनकुटा जिल्लाको सदरमुकाम समेत रहेको यो नगरपालिका हिले र धनकुटा गरी २ वटा मुख्य बजारहरु रहेका छन् ।

प्रदेशको नाम: एक नम्बर प्रदेश
जिल्ला: धनकुटा
स्थापना वर्ष: २०३५ साल
वडा संख्या: १० वटा
टोल विकास संस्था: १७७ वटा
जनप्रतिनिधी संख्या: ५१ जना

कर्मचारी दरबन्दी संख्या: ५३ जना
कार्यरत कर्मचारी संख्या: ३९ जना

२. भौगोलिक अवस्थिति:

- अक्षांश: २६° ५५' ४.८" देखि २७° २' ५६.४" उत्तरी अक्षांश
- देशान्तर: ८७° १६' १६.५" देखि ८७° २२' ५८.५" पूर्वी देशान्तर
- उंचाई: २५० देखि २२०० मि सम्म
- क्षेत्रफल: ११०.८ वर्ग कि.मि.
- तापक्रम: २° से. देखि ३४° से.
- औषत वर्षा: १००० देखि १२०० मि.मि.
- हावापानी: समशीतोष्ण, मनसुन
- प्रमुख नदीनाला: तमोर नदी, ताङ्खुवा खोला, पात्ले खोला, निबुवा खोला, सिस्ने, ठोका खोला

३. नगर सीमाना:

- पूर्व: छथर गाउँपालिका,
- पश्चिम: खाल्सा छिन्तांग शहिदभूमि गाउँपालिका,
- उत्तरमा पाखीबास नगरपालिका
- दक्षिणमा सांगुरीगढी गाउँपालिका

४. भू-उपयोग:

- कृषि क्षेत्र: ६२.१५ %
- वन क्षेत्र: २५.१७ %
- सडकले ओगटेको क्षेत्र: १.२७ %
- आवास तथा निर्मित क्षेत्र: ४.८९%
- नदीनाला बालुवा भूमि: १.४१%
- भीरपाखा र अन्य: ५.११%

५. जनसङ्ख्या विवरण (२०७३ नपाको सर्वे)

- जम्मा घरधुरी संख्या: ९२३७
- जम्मा जनसंख्या: ४०५८२
 - महिला: २०३९५
 - पुरुष : २०१८७
- जनसंख्या बृद्धि दर: १.७१
- जनघनत्व: ३६६/व.कि.मी.
- औषत परिवार संख्या: ४.४

६. बृहत जातिय समूह अनुसार जनसंख्या

- दलित: ७.१०%,
- जनजाती: ५९.२०%,
- मधेशी: १.१०%,

- खस आर्य: ३१.७०%,
- अन्य: ०.९%,

७. धार्मिक स्थिति:

- हिन्दू: ६१.२९%
- किरात: २४.५१%
- बौद्ध: ११.४४%
- क्रिश्चियन: १.८९%
- ईस्लाम: ०.३४%
- अन्य: ०.४२%

८. उमेरानुसारको जनसंख्या बनावट

- ० देखि १४ वर्ष: २९.७%
- १५ देखि ५९ वर्ष: ६२.४%
- ६० देखि माथि: ७.९%
- वैदेशिक रोजगारमा रहेको २५४३ जना

९. शिक्षा:

- साक्षरता प्रतिशत: ९६.८८%
- आधारभुत विद्यालय(१-८सम्म): ४२
- माध्यमिक विद्यालय(९-१२सम्म): १७
- क्याम्पस: ६
- प्राविधिक विद्यालय: २
- वाल विकास केन्द्र: ४७
- सामुदायिक विद्यालयहरुमा तहगत शिक्षकहरुको विवरण:
 - आधारभुत तह: २५४ जना
 - माध्यमिक तह: ५८ जना

१०. बालबालिका सम्बन्धि तथ्य

- बालकलवहरुको संख्या: ४९
- बालकलव सञ्जाल: १०
- अपांग परिचयपत्र प्राप्त: ४७
- बालविवाह भएको: ४२
- श्रमिक बालबालिका: ५३
- असहाय बालबालिका: ९५

११. पेशा तथा रोजगार:

- खेतीपाती तथा पशुपालन: ४३.४%
- व्यापार व्यवसाय: ८.०%
- उद्योगधन्दा: ६.५%

- नोकरी: ११.७%
- वैदेशिक रोजगार: ८.५%
- दैनिक ज्याला मजदुरी: ९.६%
- भाडा, पेन्सन, व्याज: ९.१%
- काम नगर्ने तथा अन्य: ३.२%

१२. स्वास्थ्य संस्थाहरु:

- सरकारी अस्पताल: १
- सरकारी आयुर्वेद औषधालय: १
- क्लिनिक तथा औषधि पसल: १४
- नेपाल परिवार नियोजन संघ: १
- आंखा अस्पताल: १
- ल्याब सेवा: ४
- एम्बुलेन्स सेवा: ६
- निजी अस्पताल: ५
- स्वास्थ्य चौकी: २
- शहरी स्वास्थ्य क्लिनिक: २
- सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ: १
- महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविका: ४५
- मरीस्टोप्स सेण्टर: १
- गाउँघर क्लिनिक: ७
- खोप केन्द्र: ७
- बर्थिङ सेण्टर: १

१३. सरसफाइ

- ल्याण्डफिल साइट: १
- फोहोर संकलनमा संलग्न कर्मचारी: १६ जना
- फोहोर संकलन गर्ने साधन: ३ वटा ट्याक्टर
- दैनिक फोहोर उत्पादन: १३ टन
- सार्वजनिक शौचालय: ५ वटा

१४. खानेपानीको श्रोतको आधारमा घरधुरी:

- पाइपलाइन धारा: ८४.३०%
- इनार तथा कुवा: ८.९०%
- मूल तथा खोला: ६.१४%
- अन्य श्रोत: ०.६८%

१५. बत्तिको प्रयोग:

- विजुली प्रयोग गर्ने घरधुरी: ९२.२०%
- मट्टीतेल प्रयोग गर्ने घरधुरी: ६.६०%
- सोलार/बायोग्यास प्रयोग गर्ने: ०.५०%

- अन्य बैकल्पिक श्रोत ०.७०%

१६. सञ्चार तथा पत्रपत्रिका:

- टेलिफोन लाईन वितरण: २१५४
- हुलाक कार्यालय: १
- स्थानीय हुलाक काउण्टर: २
- कुरियर सेवा: २
- पत्रिकाहरू (साप्ताहिक) ४
- रेडियो: रेडियो नेपाल क्षेत्रीय प्रसारण, धनकुटा एफएम, मकालु एफएम र लालीगुरांस एफएम

१७. सडक:

- कोशी राजमार्ग: ३७.५ कि.मी.
- शहरी सडक (कालोपत्रे): २१.८५ कि.मि.
- कच्ची मौसमी सडक: ११८.७ कि.मि.
- मुख्य गोरेटो बाटोहरू: १५९ कि.मि.
- ग्राभेल सडक: ०.८६ कि.मी.

१८. उद्योग व्यापार व्यवसाय:

- घरेलु उद्योग संख्या: २५
- पसल संख्या: ६७७
- होटल व्यवसाय २१०

१९. प्रमुख वाली:

- प्रमुख नगदे वाली: चिया, अलैंची, टमाटर, अकबरे खुर्सानी, गोडागुडी, जुनार सुन्तला
- खाद्यन्न वाली: मकै, धान, कोदो

२०. वित्तीय संस्थाहरू:

- वाणिज्य बैंक: ५ वटा
- विकास बैंक: ३ वटा
- सहकारी संस्थाहरू: ७४ वटा
- फाइनांस: २ वटा

२१. मठ मन्दिर:

- निशानथान
- हिले बौद्ध गुम्बा
- राम मन्दिर
- मार्गाथान
- धर्मगंगा
- मधुगंगा
- विश्रान्ती मन्दिर
- सरस्वती मन्दिर

- नवदेश्वर मन्दिर
- श्रीपञ्चमी मन्दिर
- थानी मन्दिर
- बक्रकुण्ड
- गणेश पञ्चायन

२२. नगरको प्रमुख आयश्रोत

- एकीकृत सम्पत्ति कर
- व्यापारिक भवन तथा साप्ताहिक हाट बजार
- व्यवसाय कर
- सवारी पार्किङ् शुल्क
- अन्य

२३. नगरको सम्पन्नता स्तरिकरण

- अति गरिव: १९%
- गरिव: २६%
- मध्यम: ३९%
- सम्पन्न: १६%
- गरिवीको दर १०.८६% (जनगणना २०६८)

२४. सुरक्षा निकाय:

- नेपाली सेना २ नं. बाहिनी अड्डा
- नेपाली सेना सल्लेरी गण
- डि.आई.जी. सम्पर्क कार्यालय
- शसस्त्र प्रहरी गण, छिन्तांग गुल्म
- जिल्ला प्रहरी कार्यालय
- प्रहरी चौकी हिले र मुल्घाट

२५. मनोरञ्जन तथा पर्यटकिय स्थल:

- चलचित्र भवन: १
- रंगशाला: १
- सार्वजनिक सभा हला: २
- पार्क: ३
- क्षेत्रीय सङ्ग्रहालय १

२६. कार्यालयहरू:

- सरकारी कार्यालयहरू: ३५
- गैरसरकारी कार्यालयहरू: १८

२७. नगरपालिकाको मुख्य उपलब्धिहरू

- नेपालकै १ नम्बर सफा शहर घोषणा २०७४
- कार्यसम्पादन मुल्यांकनमा प्रथम स्थानमा

- प्लाष्टिक भोलामुक्त शहर घोषणा २०७०
- खुलादिसामुक्त नगर घोषणा तथा पुर्णखोप सुनिश्चित नगर भएको २०७१
- साक्षर नगर घोषणा २०७३

२८. जनप्रतिनिधीहरूको विवरण

नाम	पद/वडा नं.	सम्पर्क
चिन्तन तामांग	प्रमुख	९८५२०७०९९९
शकुन्तला बस्नेत	उप प्रमुख	९८५२०७०८८८
निरेन तामांग	वडाध्यक्ष १	९८४२०७९३५७
चन्द्रलाल तामांग	वडाध्यक्ष २	९८४२०३७४२४
विकास घिमिरे	वडाध्यक्ष ३	९८५२०५०३२३
जम्शेर राई	वडाध्यक्ष ४	९८४२९०९३६९
धनकुमार राई	वडाध्यक्ष ५	९८४२०६९६९९
नरेश श्रेष्ठ	वडाध्यक्ष ६	९८४२२५८३९३
जंग ब.राई	वडाध्यक्ष ७	९८४२२५५६७७
सुमन राई	वडाध्यक्ष ८	९८०५३०३४६९
मनोज राय	वडाध्यक्ष ९	९८५२०६९७८९
कमल ब.काकी	वडाध्यक्ष १०	९८५२०५९८७६

टीकादत्त राई, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत: ९८५२०३९९११

सम्पर्क:

धनकुटा नगरपालिका

टेलिफोन: ०२६-५२०५१५, ५२०१४३, ५२०११९, ५२०२७३

फ्याक्स: ०२६५२०५८६

वेबसाईट: www.dhankutamun.gov.np

धनकुटा नगरपालिका

एक चिनारी

प्रकाशक:

धनकुटा नगरपालिका
२०७४